

Een waarlijk nieuwe start voor Eneco

Donald Kalff en Frank van den Heuvel

Bij de verkoop van de aandelen Eneco moeten twee zaken centraal staan: het ondernemingsbelang en het belang van de bijdragen die de onderneming levert, en in de toekomst kan leveren, aan de verduurzaming van de energievoorziening. Zeker niet de belangen van, al dan niet zelfbenoemde, “stakeholders” die zonder verantwoording af te leggen de niet kaart gebrachte kosten en onbedoelde nevengevolgen van hun voorstellen als een zaak voor de onderneming beschouwen. En al helemaal niet de belangen van de aandeelhouders van een overnemende partij. Als deelbelangen prevaleren blijft de onderneming verweesd achter.

Het is de hoogste tijd is dat Eneco wordt geprivatiseerd. Lokale overheden zijn slecht geëquipeerd om de aandeelhoudersrol te vervullen. Wethouders zijn overbelast en ontberen vaak de benodigde achtergrond en ervaring. Gespecialiseerde ambtelijke ondersteuning ontbreekt. Verder is bij lokale overheden sprake van belangenverstremming door de combinatie van de aandeelhoudersrol, het behartigen van het algemeen belang en het optreden als klant. Tenslotte: wee de een onderneming die onderdeel wordt van lokale en regionale politieke strubbelingen. Het Zeeuwse Delta kan hierover meespreken.

De voorstanders van de verkoop van ENECO hebben de afgelopen maanden steun gekocht door te verzekeren dat bij de onderhandelingen met de overnemende partij garanties zullen worden geëist voor de continuïteit van de maatschappelijke bijdragen van Eneco. Een zwakgebod omdat, als dit soort garanties al kan worden afgedwongen, deze doorgaans tot een aantal jaren worden beperkt.

Terug naar het ondernemingsbelang. De oprichters van de onderneming zijn zo verstandig geweest de verschillende doelen van de onderneming expliciet in de statuten vast te leggen. Waar doorgaans wordt gekozen voor zo vaag mogelijke bewoordingen om het bestuur en aandeelhouders niet te veel voor de voeten te lopen, hebben de oprichters de statuten opgetild tot de constitutie van de onderneming.

In algemene zin wil de onderneming bijdragen aan de “energievoorziening, waaronder het produceren, het in- en verkopen, transporteren, distribueren en leveren van energie aan bedrijven, instellingen en particulieren”. Op deze wijze is de traditionele nutsfunctie verankerd. Daarnaast is het maatschappelijk belang ook gediend met “het bevorderen van doelmatig en zuinig energiegebruik en het verzorgen van de voorlichting daarover”, met “het (doen) onderzoeken van, en ontwikkelen van, nieuwe energie producten en nieuwe energiediensten” en met “het exploiteren en verhandelen van octrooien, merkrechten, vergunningen, knowhow, auteursrechten, databanken en andere intellectuele eigendomsrechten”. Allemaal doelen en activiteiten die passen bij een innoverende en op de toekomst gerichte onderneming.

De maatschappelijke taak van de onderneming is in een aparte clausule ondergebracht: “Bij het nastreven van het doel zal door de vennootschap bijzondere aandacht worden besteed aan de duurzame ontwikkeling van de samenleving en binnen het kader van een evenwichtig beleid, rekening wordt gehouden met de belangen van de aandeelhouders, klanten en medewerkers” Hier zijn het hoofddoel, duurzame ontwikkeling, en de nevensdoelen keurig gescheiden. Verder hebben aandeelhouders uiteraard belangen maar die zijn nevensgeschikt aan die van de klanten en medewerkers.

Vastgesteld moet worden dat alle aandeelhouders deze constitutie gedurende tientallen jaren van harte hebben ondersteund. De nadruk op de opbrengst van de verkoop brengt met zich mee dat de koper vrijheid moet worden geboden de statuten en daarmee het karakter van de onderneming aan te passen. Een zeer opportunistische manoeuvre van gekozen volksvertegenwoordigers waardoor de belangen van de onderneming en de maatschappelijke bijdragen van de onderneming worden geschaad.

Inmiddels is een situatie ontstaan waarbij de RvC en het Bestuur onmachtig zijn gebleken de eisen van de aandeelhouders terzijde te schuiven. Er is een te grote rol ingeruimd voor de aandeelhouderscommissie, een stap die door de huidige RvC niet meer ongedaan kan worden gemaakt. Waar de onderneming stuurloos dreigt te raken moet de Ondernemingskamer ingrijpen. Er dient een nieuwe RvC aan te treden die een nieuwe bestuurder, of beter nieuwe bestuurders, benoemt. RvC en Bestuur gaan vervolgens met de constitutie in de hand op zoek naar private aandeelhouders die de onderneming willen steunen

Deze voorgestelde oplossing komt op het moment dat, volgens een door HBSC gefinancierde studie twee derde van een 500 tal geënquêteerde institutionele beleggers aangeven van plan te zijn hun investeringen op te voeren in ondernemingen die de klimaatverandering bestrijden. In Europa gaat het om 97 % van de institutionele beleggers. “Green Finance” is volwassen geworden en Eneco kan daarvan profiteren. De verankering van duurzaamheid in de statuten verlaagt het risico voor deze categorie beleggers, waar het voor conventionele beleggers risico verhogend werkt.

Hoeveel transparante, duurzame ondernemingen met een relatief lange geschiedenis en inmiddels indrukwekkende resultaten zijn er op de markt? Een goede zakenbankier zou dit moeten kunnen uitspelen.

Donald Kalff is ondernemer en publicist

Frank van den Heuvel is werkzaam op het terrein van public affairs and governance